

BÉKY GELLÉRT

Fényes szigetek

A sziget neve „Kurosima”, Fekete-sziget. Állítólag nem Fekete-szigetnek, hanem a „Kereszt” szigetének hívták. A latin „crux”-ot a japánok „kuro-kuszu”-nak ejtik. Ebből lekopott a „kuszu” és megmaradt a „kuro”, ami feketét jelent.

Ez a sziget többek közt arról is nevezetes, hogy lakosságának több mint hetven százaléka katolikus. Maga a sziget valóban kicsi: nem egészen öt négyzetkilométer az egész. Jelenleg kb. 1600-an lakják, szétszórtan az erdős dombok alatt. Távolról szinte lakatlannak gondolná az ember, annyira elrejtőznek a házak a fák és a dombok között.

Téglafalú gótikus templomát 1900-ban építtette egy francia misszionárius. Nem illik a környezetbe, sem a kissé régimódi, meglehetősen egyszerű keresztényekhez. Gótikus téglaeépítmény, szép famennyezettel és érzelgős szobrokkal a Japán-tenger egy magányos szigetén.

Az első keresztények 1599-ben jöttek erre az elhagyott szigetre. Hitük miatt ide száműzték őket. Lehetnek vagy hatszázan. De nemsokára mások, nem keresztények is kezdtek oda telepedni. Ez nem csekély veszedelmet jelentett a száműzött keresztények számára. Ezért fogták magukat, és szépen kivándoroltak: más, biztosabb helyen kerestek menedéket. A jelenlegi kb. ezer katolikus a 18. század vége felé kitört újabb üldözés elől különböző helyekről ide menekült keresztények leszármazottja. Később újabb kisebb csoportok csatlakoztak hozzájuk. A legutolsó bevándorlók (mintegy száz család) 1873 körül kerestek és kaptak menedéket a Fekete-szigeten. Nehéz idők jártak akkor Japánban a keresztényekre. Kevés olyan hosszú, következetes, szívszű, kegyetlen üldözést ismer az egyháztörténelem, mint amilyen a kétszázötven évig tartó japán keresztényüldözés volt. És a hosszú üldözés ellenére mégis ezrek, sőt tízezrek megmaradtak titokban kereszténynek. Megszámlálhatatlan volt az áldozatok száma. Nagaszakiban és környékén, valamint a környező szigeteken ma is sok ezer keresztény él (ma már teljes biztonságban és szabadon). Sokan közülük a megkínzottak, a vértanúk közvetlen leszármazottai. Rengetegen fizettek az életükkel hitükért; mások földjüket, házukat, mindenüket elvesztették érte. Sokan váltak egész életükre nyomórékká, bénává, vakká, süketté az embertelen kínzások következtében.

Sokan az akkor még lakatlan vagy csak gyéren lakott szigetekre menekültek, ahol csaknem éhen haltak a nagy szegénységben. A keresztényeknek nem a jobb földek, tágasabb helyek jutottak, hanem a köves, gazos hegyoldalak. Az üldözés utolsó nagy hullámában, száz évvel ezelőtt is megtizedelődtek soraik. Ezután szabadon hagyták őket, de a szabadság nem sokat változtatott szegénységükön. Hitüket azonban most már bántatlanul megvallhatták. Az üldözés után templomokat kezdtek építeni. Ma ezek a templomok a látványosságai ezeknek a kisebb-nagyobb szigeteknek! Nem építészeti remekművek, de tekintve a keresztények csekély számát, kiálló szegénységü-

ket, hiányos műveltségüket, az elmaradott környezetet: csodálatos alkotások, a hitnek és a szenvedésnek fában, kőben nyílt csodái! A kurosimai templom mindössze egyike az ilyen módon épült templomoknak. Van még valami, ami szintén jellemző ezekre az annyi nélkülözésen átment keresztényekre: a sok hivatás! Alighogy fölocsúdtak a sok szenvedés és üldöztetés okozta aléltásból, csodálatos életerőről tettek tanúbizonyságot. Egymás után jelentkeztek – a misszionáriusok kezdeményezésére – kisebb-nagyobb csoportok: fiatal lányok, nők lemondtak a házasságról, vagyorról, és közös életet kezdtek élni. Földet műveltek, öregeket, betegeket látogattak, árva gyerekeket neveltek, a szüléseknél segédkeztek. Egyszóval ott voltak mindenütt, ahol szükség volt rájuk.

A gyerekek, fiatal emberek közül egyre többen hagyták el a megszokott szigeteket, falvakat, hogy tanuljanak: papok, szerzetesek lehessenek. Ennek következtében lassan fölöslegessé váltak a külföldi misszionáriusok a nagaszaki keresztények között; már régóta japán papok látják el az itteni keresztények lelki gondozását. A japán püspökök egy része szintén ezek közül a keresztények közül való.

A már említett női közösségek évtizedeken át fejtettek ki áldásos tevékenységet a japán keresztények legszegényebbjei között. Ezek a kis csoportok hasonlítottak egymásra, ugyanaz a lelkiség fűtötte őket, de azért önállóan működtek, egymástól függetlenül. Majdnem minden plébániának megvolt a maga csoportja. A nép nővéreknek hívta őket (ane-zsan), a szó magyar értelmében. Idővel felmerült a gondolat, nem volna-e érdemes szorosabb szervezetbe kapcsolni ezeket a lazán összefüggő nővérközösségeket. A helyzet felmérése és az érintettekkel való alapos megbeszélések eredményeként az akkori nagaszaki püspök, Yamaguchi, egy japán papot küldött Rómába azzal a megbízással, hogy tanulmányozza a női kongregációk szervezeti lehetőségeit. A jól átgondolt előkészítésnek megvolt az eredménye: a nagaszaki egyházmegyében szétszórta működő csoportok amolyan „világi szerzet”-felébe tömörültek. Ez 1956-ban történt, de ekkor már több csoport 50–60 éves múltra tekinthetett vissza. Hivatásuk lényege: Mária-hoz hasonlóan az Úr szolgálóleányai akartak lenni a nagaszaki keresztények szolgálatában.

A nővérközösségek egységbe tömörítése csak az első állomásnak bizonyult ennek a jellegzetesen japán kongregációnak a történetében. 1975-ben – száz évvel az első ilyen kis csoport spontán megszervezése után – igazi kongregációvá lettek. Ez már az akkori nagaszaki érsek (jelenlegi japán bíboros), Szatowaki műve volt. Március 25-én az egyházjog előírásai szerint igazi szerzetesközösséggé lettek, az Angyali Üdvözlét Kongregációja néven. A régi eszme változatlanul megmaradt. Szerzetesruhát vettek magukra. Épp akkor történt ez a különös változás, amikor sok más női szerzetesrend az „aggiornamento” jelszavát hangoztatva, kezdett nagyobb szabadságot adni tagjainak, és levetette az évszázadokon át féltve őrzött szerzetesi habitust.

A kongregáció tagjai szinte teljes mértékben a nagaszaki egyházmegye keresztényei közül kerülnek ki: olyan családokból, ahol az egész család katolikus. Ez japán viszonylatban ritka kivételnek számít a többi egyházmegyéhez képest. A legtöbb hivatást még mindig a szigetek adják: a legtöbbet szenvedett, a legszegényebb keresztény közösségek. A holnapért nem kell aggódniuk, a törvények őket is teljes értékű és jogú japán állampolgárként ismerik el és védik. Az újabb rendtagok már mind középiskolát végeznek, a nagaszaki „Dzsunsin” nővéreknél tanulnak, és a tehetségeseket tovább taníttatják.

A kongregáció kizárólag a nagaszaki egyházmegyében dolgozik. Ma már nincs szükség rájuk mezőgazdasági munkáknál, így a nővérek nagy része napközi otthonokban tevékenykedik, valamint a keresztényeket gondozó japán papoknak segít a pasztorációs munkában. Az egyik nagy szigeten (Fukue) kórházuk is van.

Azt hiszem, nemigen létezik még egy ilyen női kongregáció az egyházban, amelynek ilyen kalandos, gazdag múltja volna, és amely így fejlődött volna egységes kongregációvá, mint ez a japán közösség. Már maga a tény, hogy ennyire hozzá vannak növe az egyházmegyéhez, őseik földjéhez, s hogy szinte kivétel nélkül a régi keresztények leszármazottai, egyedülállóvá teszi őket a japán misszióban is. Nem akarnak más egyházmegyébe menni. Az ő hivatásuk itt van a nagaszaki tengerpartokon és a környező szigeteken, ahol apáik és anyáik hittek és szenvedtek az elmúlt évszázadok folyamán.

Ma körülbelül 350 tagja van a kongregációnak. Egyszerűségükről könnyen felismerhetők. Feltűnés nélküli, alázatos viselkedésükkel mindenütt megszerettetik magukat. Mindent megtesznek a kongregáció lelkiségének elmélyítésére, melyhez szorosán hozzátartoznak az évi nyolcnapos lelkigyakorlatok. Boldog voltam, amikor engem kértek meg az első ilyen lelkigyakorlat megtartására.

A japán gazdasági csoda itt is érezteti már hatását: a fiatalság, a férfinép egyre nagyobb százalékban hagyja el a szigeteket jobb állás, magasabb fizetés, továbbtanulási lehetőség reményében. Így lassan megtizedelődnek az eddig összetartó, egységes (bár kissé elmaradott) keresztény közösségek. A folyamatot nem lehet megállítani. Új utakra, új életformákra, új módszerekre lesz szükség, hogy fennmaradhassanak és továbbadhassák őseik hitét. Lehetséges, hogy éppen ez, a soraikból sarjadt női kongregáció lesz arra hivatva, hogy jobban bekapcsolódva az egyetemes egyház áramlásába, vértanú őseikhez híven előkészítse nem-keresztény honfitársaik Krisztushoz vezető útját.

A japán keresztények nagyon örültek a Szentatya látogatásának. A 250 éves kegyetlen elnyomás ellenére is szilárdan hittek abban, hogy a római pápa újra küld majd hithirdetőket a Felkelő Nap országába. Ez az álmuk száz évvel ezelőtt be is teljesedett. Alig száz év múlva pedig maga a Szentatya látogatta meg őket Nagaszakiban, a vértanúk városában! Szokatlanul zord télen, hóviharban érkezett a Szentatya. Mégis türelmesen álltak és vártak majd' egész nap a tömegek az errefelé szokatlan hidegben, csak hogy láthassák az egyház fejét. Sokan kezet is foghattak vele. „Olyan meleg, puha volt a keze”, mondta boldogan az egyik nővér, akinek szerencséje volt a pápa közelében állni. „Igazi atyai kéz!”

Igen, a mennyei Atya keze, sokat szenvedett gyermekei felett. Idő kell hozzá, hogy áthassa őket az egyházban egyre erősebben fúvó Lélek csendes áradása.

Vértanúk utódai – Japán kereszténysége

1865. március 17-én templomot szenteltek Nagaszakiban. Alig hat éve múlt, hogy Japán megnyitotta kapuit a külföldiek előtt. A megelőző két és fél században sem ki, sem beutazni nem lehetett. Az új templomot a friss európai kolóniának szánták. A szentelésre ellenben japánok is jöttek. „Egy a szívünk veled” – vallották az ünneplő atyának, aki csak nehezen értette meg, hogy évszázados üldözésben pap és egyház-szervezet nélkül több tízezren megőrizték katolicizmusukat.

A japán kereszténység története Xavéri Szent Ferencsel, Ázsia nagy térítőjével kezdődik, aki két társával 1549-ben érkezett az országba. Szavuk nyomán kivirágzott a kereszténység. A jezsuitákra bízott misszióban 1582-ben 82 pap 150 000 megkeresztelt és 200 templom gondját viselte. 1593-ra már 134 pap és 300 000 katolikus volt. Az ekkor kezdődő nemzeti egység mozgalom ellenben veszélyesnek tekintette az „idegen